

Психологія безпеки праці є важливою ланкою в структурі забезпечення безпечної діяльності людини. Як вітчизняний, так і закордонний досвід досліджень цього напрямку показує, що при вирішенні задач зниження рівня виробничого травматизму повинен включатися не тільки інженерно-технічний напрямок, але й аспекти аналізу психології працюючих у виробничій обстановці.

Аналіз статистичних даних травматизму показує, що в залежності від об'єктивних і суб'єктивних обставин близько 60-90 % випадків побутового і виробничого травматизму відбувається з вини потерпілих. Звідси постає принципово важливе питання: чому люди, яким від народження притаманний інстинкт самозахисту, самозбереження, так часто стають винуватцями своїх ушкоджень? Якщо людина психічно нормальна, то вона без причини ніколи не стане прагнути ушкоджень. Причини, як показує досвід, залежать від безлічі різноманітних факторів і їх комбінацій.

Причинами можуть бути внутрішні фактори індивідуальні психологічні або фізіологічні властивості, порушення емоційного стану, недостатність знань і досвіду або фактори зовнішнього середовища. Отже психологічні властивості людини впливають на її дії, вчинки, поведінку в процесі життєдіяльності. Психічні процеси складають основу психічної діяльності людини. Унаслідок їхнього протікання формуються знання, забезпечується створення образів у корі головного мозку, розвивається система адаптації і т. д. Відповідно до цього розрізняють пізнавальні, емоційні, вольові психічні процеси, які протягом життя людини дають можливість реєструвати відчуття, сприймати елементи та зміни стану зовнішнього середовища.

Таким чином, у процесі життєдіяльності в кожній людині формуються властивості особистості. На відміну від психічних властивостей, психічні стани людини відрізняються тимчасовим характером та різноманітністю. Вони визначають особливості психічної діяльності особистості в конкретний момент чи період часу, і можуть позитивно чи негативно позначатися на протіканні всіх психічних процесів.

Ефективність діяльності людини залежить значною мірою від рівня психічної напруги. Ще на початку 20-го сторіччя Р. Йеркс і Дж. Додсон показали пряму залежність продуктивності, працездатності людини від ступеня її позитивної емоційної активації. Однак, психічна напруга, яка збільшується зі збільшенням позитивної активації людини, впливає на результати праці до визначеної межі. Перевищення деякого критичного рівня активації психічної напруги приводить до перенапруги нервової системи людини і, як наслідок, – до зниження інтенсивності праці аж до повної втрати працездатності людини. Унаслідок цього особливі психічні стани, що викликаються поза межними формами психічної напруги, можуть бути причиною помилкових дій і неправильного поведіння працюючого в складній виробничій обстановці.

Таким чином, організація контролю за психічним станом працюючих необхідна в зв'язку з тим, що під впливом зовнішніх факторів чи у зв'язку з особливим психічним станом можуть сформуватися шкідливі і небезпечні властивості людини, які не являються постійною властивістю, характерною для конкретної особистості. При таких станах у людини істотно змінюються працездатність і внутрішня психічна організація.